

MONITOR VLAAMS-NEDERLANDSE DELTA 2022

Thema
BEVOLKING

PAG. 4

Thema
ECONOMIE

PAG. 5

Thema
**ARBEIDSMARKT
EN OPLEIDING**

PAG. 7

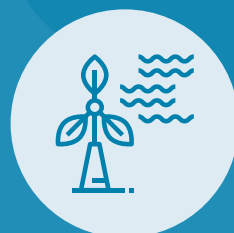
Thema
**WERKGELEGENHEID
NAAR SECTOREN**

PAG. 11

Thema
INNOVATIE

PAG. 13

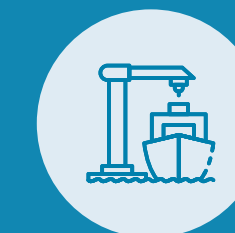
Thema
ENERGIE EN MILIEU

PAG. 15

Thema
**TRANSPORT
EN MOBILITEIT**

PAG. 17

Thema
HAVENS

PAG. 18

INLEIDING

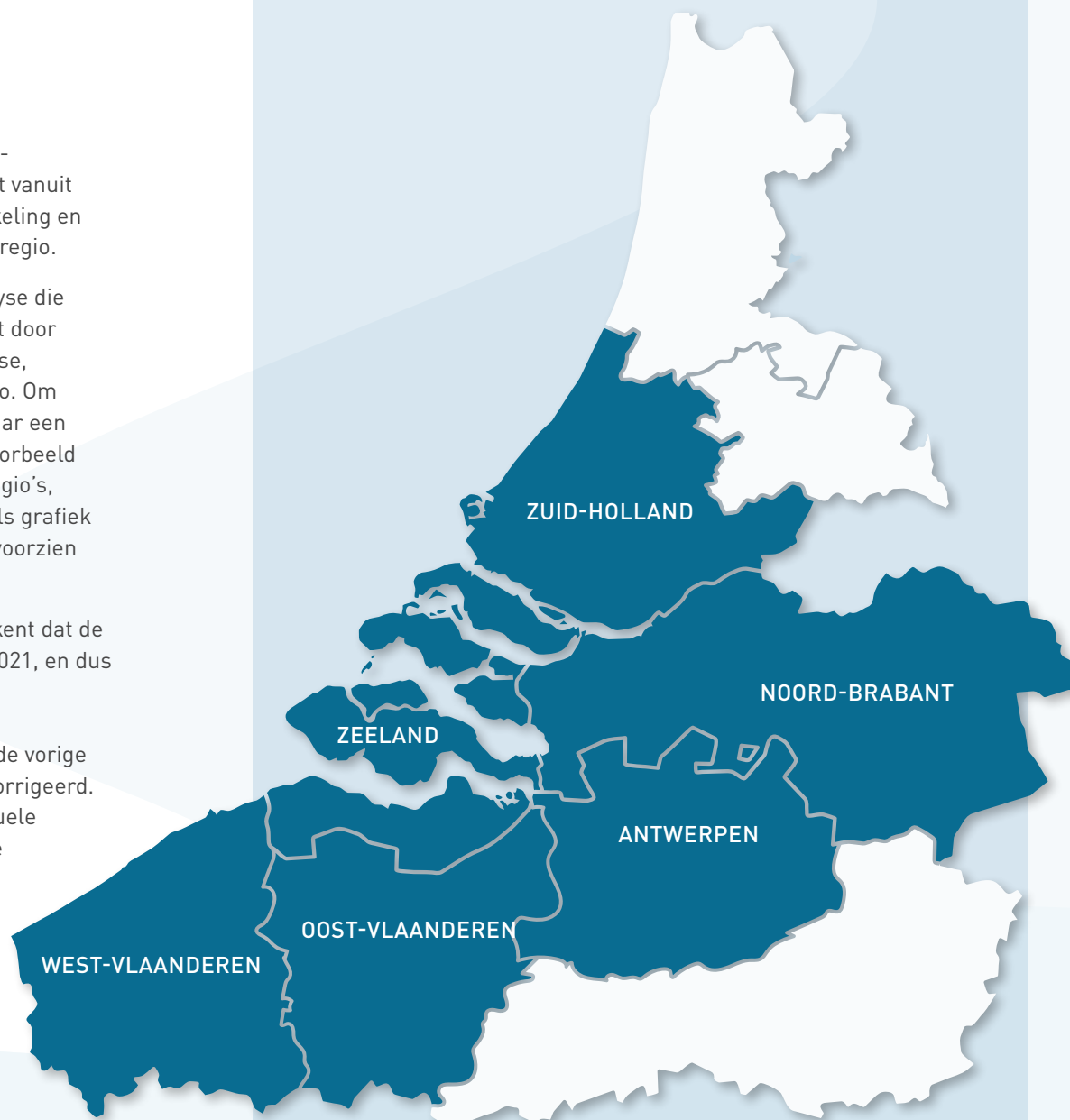
De Vlaams-Nederlandse Delta (VND) is een grensoverschrijdend verbindend netwerk, waarin de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant vanuit een gemeenschappelijk belang werken aan de duurzame ontwikkeling en versterking van het mondiale concurrentievermogen van de deltaregio.

De Monitor Vlaams-Nederlandse Delta is een tweejaarlijkse analyse die inzicht verschaft in de ontwikkeling van de VND-regio. Dit gebeurt door middel van een aantal indicatoren, op basis van openbare Europese, Belgische of Nederlandse cijfers over de zes provincies in de regio. Om onderlinge vergelijkbaarheid te garanderen, werd er gestreefd naar een uniformiteit van definities. Indien dit niet mogelijk was, door bijvoorbeeld een verschillende interpretatie van bepaalde concepten tussen regio's, wordt dit geduid in de tekst. Deze cijfers worden gepresenteerd als grafiek om de trends in een oogopslag te kunnen vergelijken en werden voorzien van begeleidende teksten.

De gegevensverzameling werd afgesloten eind juli 2022. Dit betekent dat de meest recente gegevens meestal betrekking hebben op 2020 of 2021, en dus ook de (eventuele) impact van de corona-epidemie illustreren.

Een aantal van de gebruikte datasets hebben in vergelijking met de vorige editie van de Monitor, met terugwerkende kracht, hun cijfers gecorrigeerd. Hoewel dit hooguit over beperkte bijstellingen gaat, kan dit eventuele verschillen tussen historische cijfers in deze Monitor en de vorige verklaren.

Daar waar in deze Monitor 'VND' wordt gebruikt, wordt de VND-regio bedoeld.

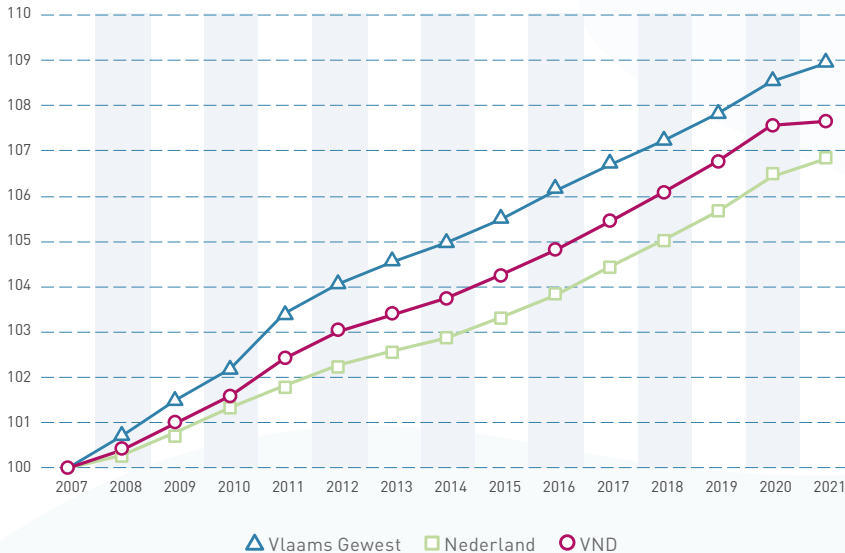

THEMA: BEVOLKING

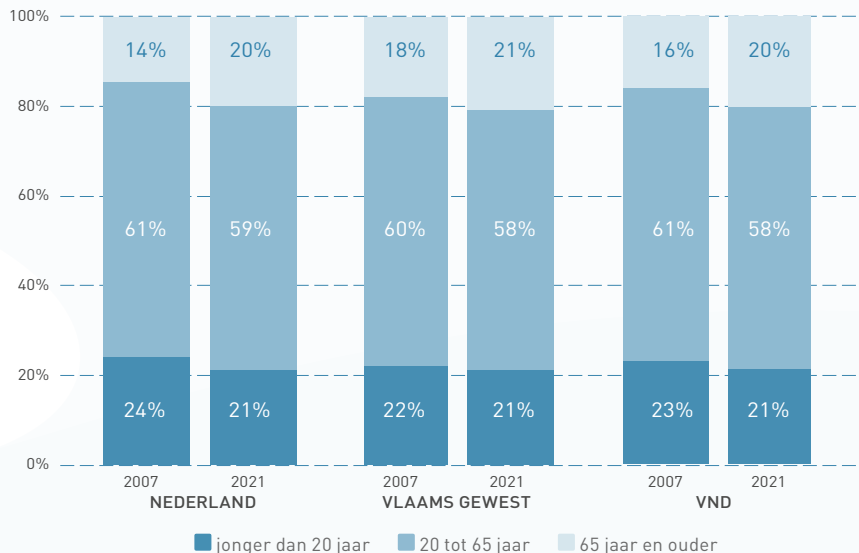
In 2021 woonden er 11,3 miljoen inwoners in de VND. Dit is relatief veel vergeleken met het Vlaams Gewest (6,7 miljoen) en Nederland (17,5 miljoen). De VND is naast een economische hub dus ook een dichtbevolkte regio, die in volle groei is. De VND heeft in 2021 7,7 procent meer inwoners dan in het referentiejaar 2007. De groeisnelheid is daarmee sneller dan deze van Nederland (6,8%), maar trager dan deze van het Vlaams Gewest (8,9%). Sinds 2020 lijkt de groei wel te vertragen. Het valt af te wachten of dit een tijdelijke schommeling betreft, of het daarentegen een trendbreuk inzet.

De toename van inwoners is in elk geval niet gelijk over alle leeftijdscategorieën. Het aandeel inwoners in de categorie '20 tot 65 jaar' schommelde slechts met enkele percentpunten tussen 2007 en 2021. De groep '65 jaar en ouder' groeide echter aanzienlijk. Het relatieve aandeel van deze groep in het inwonersaantal van de VND is toegenomen van 16 procent in 2007 tot 20 procent in 2021. Deze toename is meer uitgesproken dan ze in Vlaanderen is, waar het aandeel 65-plussers geëvolueerd is van 18 procent naar 21 procent, maar minder dan in Nederland waar het aandeel 65-plussers toenam van 14 procent naar 20 procent tussen 2007 en 2021.

EVOLUTIE BEVOLKINGSGROEI (2007=100)

EVOLUTIE BEVOLKINGSTRUCTUUR

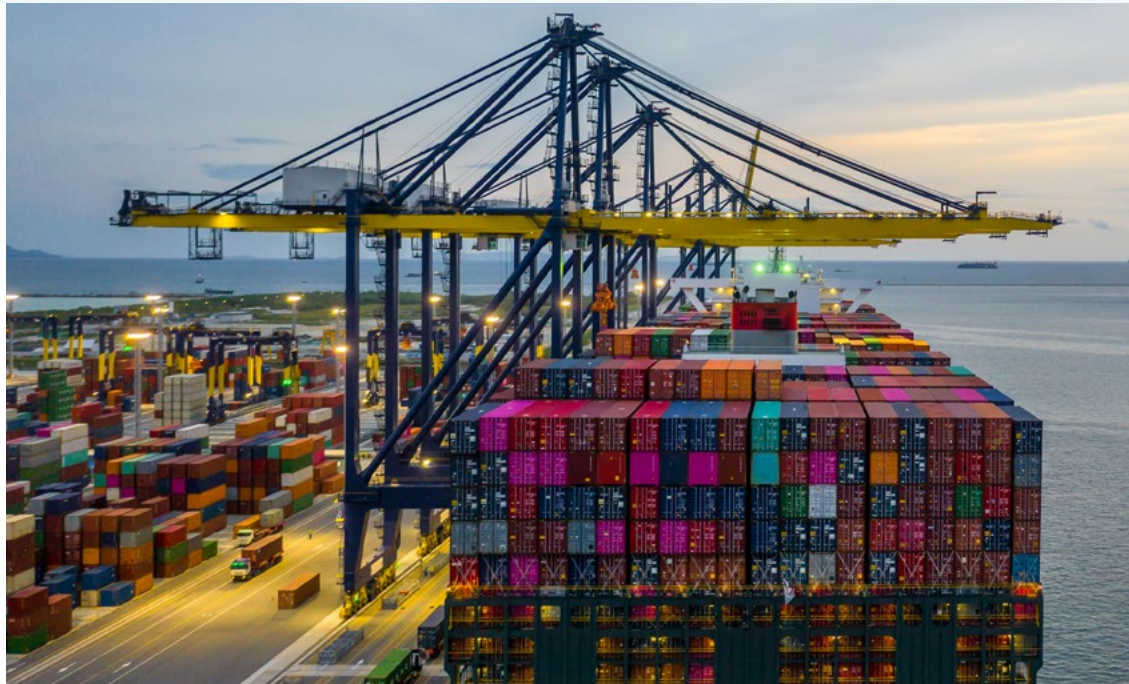
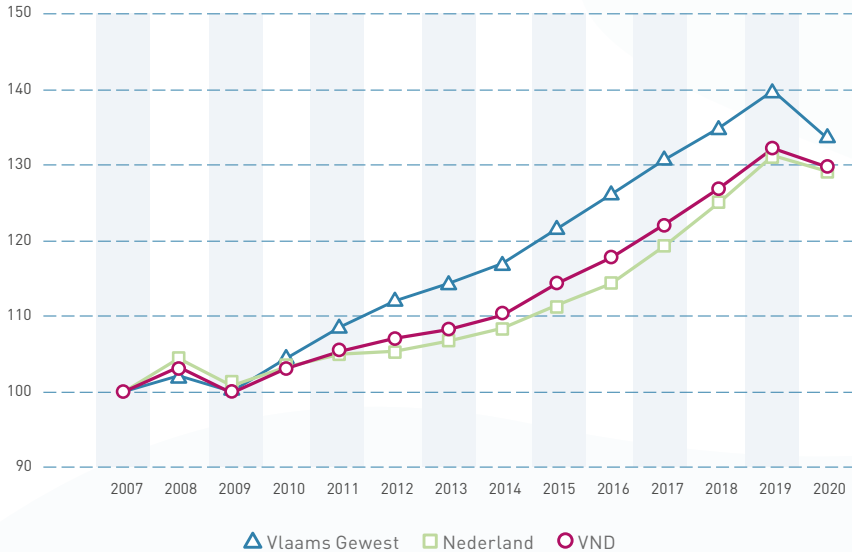
THEMA: ECONOMIE

Het economische belang van de VND is groot. Met een regionaal Bruto Binnenland Product (BBP) van €492 miljard in 2020 draagt de regio substantieel bij aan de BBP's van zowel Nederland (€800 miljard) als Vlaanderen (€266 miljard). De Nederlandse provincies dragen bij voor 62% van het BBP in de VND. Zuid-Holland is de meest impactvolle provincie, met 34 procent van het totaal van de VND-regio, wat voornamelijk te verklaren valt door de aanwezigheid van de haven van Rotterdam, die één van de grootste in de wereld is.

Op het vlak van relatieve groei heeft Vlaanderen, met een groei van 34 procent tegenover 2007, een grotere evolutie doorgemaakt dan Nederland, met 29 procent. De VND zit daar tussenin en kende een groei van 30 procent ten aanzien van 2007.

In 2020 zien we een duidelijke impact van de coronapandemie. In zowel het Vlaams Gewest, Nederland als de VND zien we een abrupte terugval van het BBP. De terugval in de VND was echter minder scherp dan in Vlaanderen, en sloot dicht aan bij de evolutie in Nederland. Omdat recentere cijfers nog niet beschikbaar zijn, kunnen we de heropleving na 2021 nog niet aflezen uit de grafiek.

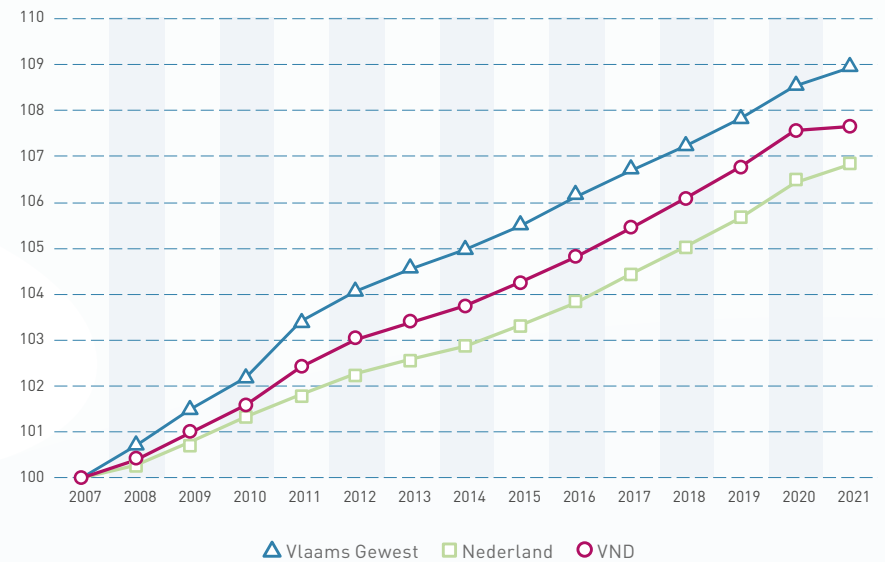
EVOLUTIE BBP VAN DE REGIO (2007=100)

De evolutie van de inkomens van huishoudens biedt een ander perspectief op de welvaart. Deze inkomens zijn sinds 2007 met meer dan 30 procent gestegen in Vlaanderen, met 40 procent in Nederland, en met iets meer dan 35 procent in de VND. Gezien het meest recente cijfer betrekking heeft op 2019, is hier nog geen eventuele impact van corona, noch van de daarop volgende inflatie zichtbaar.

EVOLUTIE INKOMEN VAN HUISHOUDENS

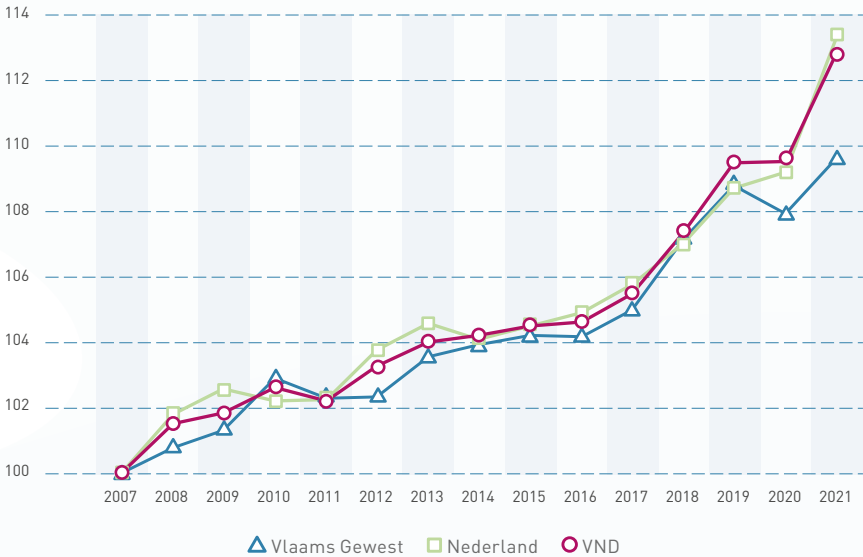
THEMA: ARBEIDSMARKT EN OPLEIDING

De beroepsbevolking omvat alle inwoners in de leeftijdscategorie 15-74 jaar die een baan hebben of er actief naar op zoek zijn en dus onmiddellijk beschikbaar voor werk. De totale beroepsbevolking van de VND bedroeg in 2021 5,9 miljoen. Dat is bijna dubbel zoveel als het Vlaams Gewest (3,1 miljoen beroepsactieven) en ongeveer twee derde van het aantal beroepsactieven in Nederland (9,7 miljoen). Het is ook 13 procent meer dan in 2007 toen er 5,2 miljoen beroepsactieven waren in de VND-regio.

De groei in het aantal beroepsactieven is echter geen lineaire curve en er zijn, met name sinds 2019, ook belangrijke verschillen tussen de evolutie in de VND en die in Nederland en het Vlaamse Gewest. Tussen 2019 en 2020 liet de VND immers een stagnatie van het aantal beroepsactieven optekenen, terwijl in dezelfde periode een daling plaatsvond in Vlaanderen en in Nederland de aanwas enkel vertraagde. Tussen 2020 en 2021 herstelde de groei zich echter (in elk van de drie regio's), maar voornamelijk in Nederland en de VND gebeurde dat tegen een ritme dat ongezien is sinds 2007.

EVOLUTIE BEROEPSBEVOLKING (2007=100)

De omvang van de beroepsbevolking wordt mede bepaald door de beschikbaarheid van de bevolking. Daarmee is de groei van de beroepsbevolking het resultaat van enerzijds de ontwikkeling van de bevolking en anderzijds de bereidheid van de bevolking om actief te willen worden op de arbeidsmarkt. Een analyse van de activiteitsgraad, of de mate waarin inwoners gerekend kunnen worden tot de beroepsbevolking, laat toe om beide effecten te onderscheiden.

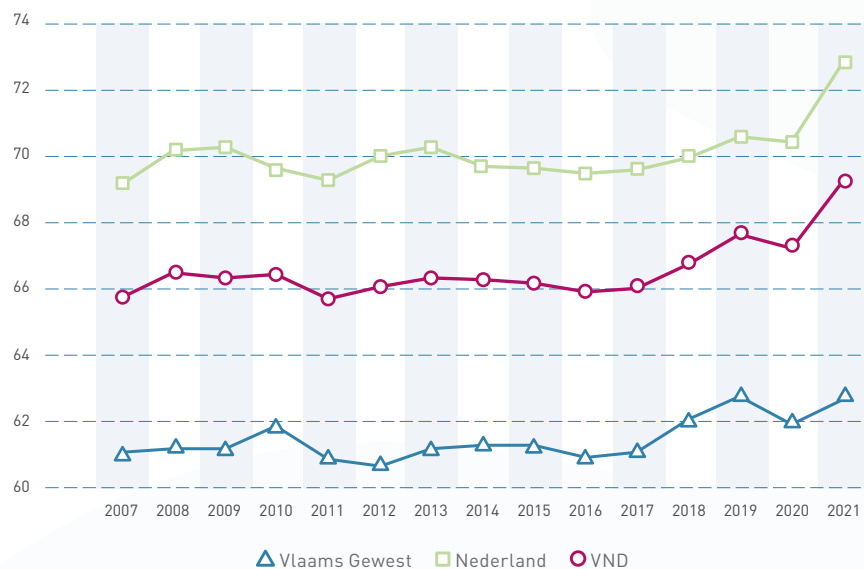
Daaruit blijkt dat de activiteitsgraad in de VND, net als in Nederland en het Vlaams Gewest tot 2017 relatief constant bleef – met weliswaar grote verschillen tussen Nederland en België en met de VND daar als resultante tussenin. De groei van de beroepsbevolking is in die periode dus

voornamelijk een effect van de groei van de bevolking als geheel en niet van een toename in het aandeel dat werkt of beschikbaar is voor werk.

Dit verandert echter vanaf 2017. Meer mensen worden actief op de arbeidsmarkt en stuwen, samen met de bevolkingsgroei, een versnelling van de toename van de beroepsbevolking.

In 2020 daalde de activiteitsgraad echter opnieuw omwille van corona. Dit vertaalde zich onmiddellijk in een knik in de evolutie van de beroepsbevolking. Toen de activiteitsgraad in elk van de regio's naar een historisch hoogtepunt steeg in 2021, zorgde dit meteen ook voor een ongezien snelle groei van de beroepsbevolking.

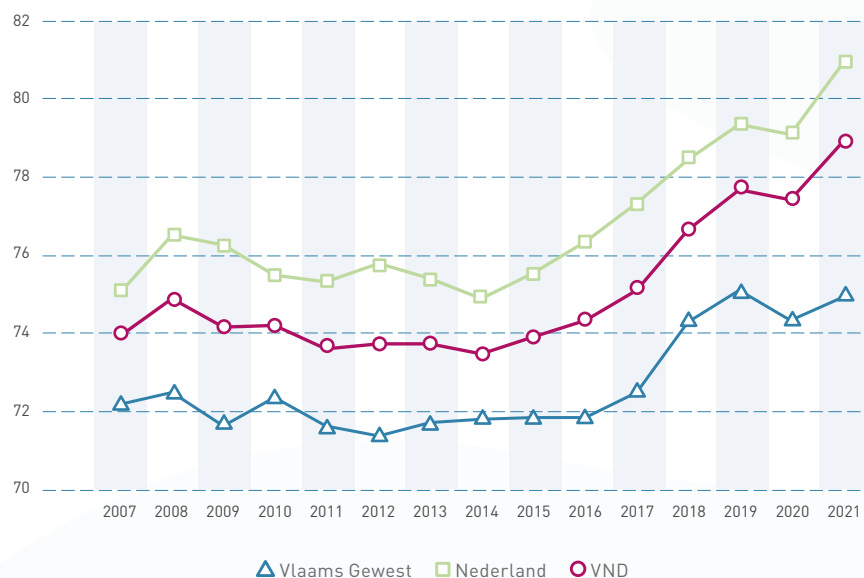
ACTIVITEITSGRAAD

De voorgaande gegevens tonen een groeiende beroepsbevolking en, met name sinds 2017, een stijgende activiteitsgraad. De evolutie van de werkgelegenheidsgraad (het aandeel werkenden in de totale bevolking op arbeidsleeftijd) toont dat deze toenames ook effectief gepaard gaan met een toenemend aandeel mensen met een betaalde baan. Verder suggereren de recentste cijfers dat de terugval van de activiteitsgraad in 2020 verklaard kan worden door mensen die hun baan verloren (door de coronacrisis) en uit de arbeidsmarkt stapten. In 2021 klom de werkgelegenheidsgraad in de VND (en Nederland) echter snel terug voorbij het pre-coronaniveau naar een nieuw hoogtepunt. Enkel in Vlaanderen was het pre-coronaniveau nog niet geheel hersteld eind 2021.

WERKGELEGENHEIDSGRAAD

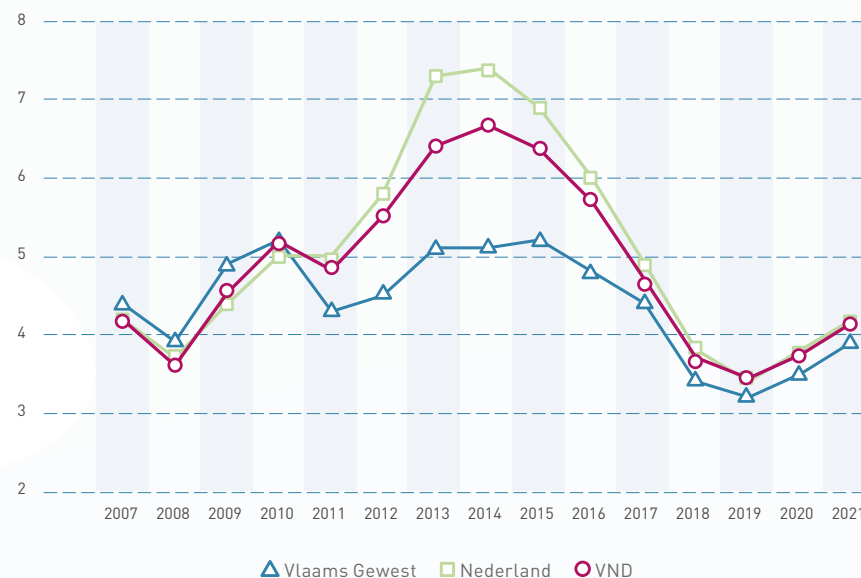

De werkloosheidsgraad in de VND situeerde zich eind 2021 rond de 4 procent. Daarmee verschilde het aandeel werklozen in de beroepsbevolking in de VND nauwelijks van dat in Vlaanderen of Nederland als geheel.

Sinds de daling van de werkloosheidsgraad zich vanaf 2014 inzette, convergerden de werkloosheidsgraden in de drie regio's overigens gestaag om vanaf 2017 quasi gelijk te lopen.

Dit betekent ook dat de impact van corona vanaf 2020 in elk van de drie regio's op een vergelijkbare manier de werkloosheid opnieuw iets hoger gestuwd heeft dan het historische lage niveau van frictiewerkloosheid dat in 2019 kon opgetekend worden. Ook de huidige 4% impliceert overigens een erg krappe arbeidsmarkt.

WERKLOOSHEIDSGRAAD

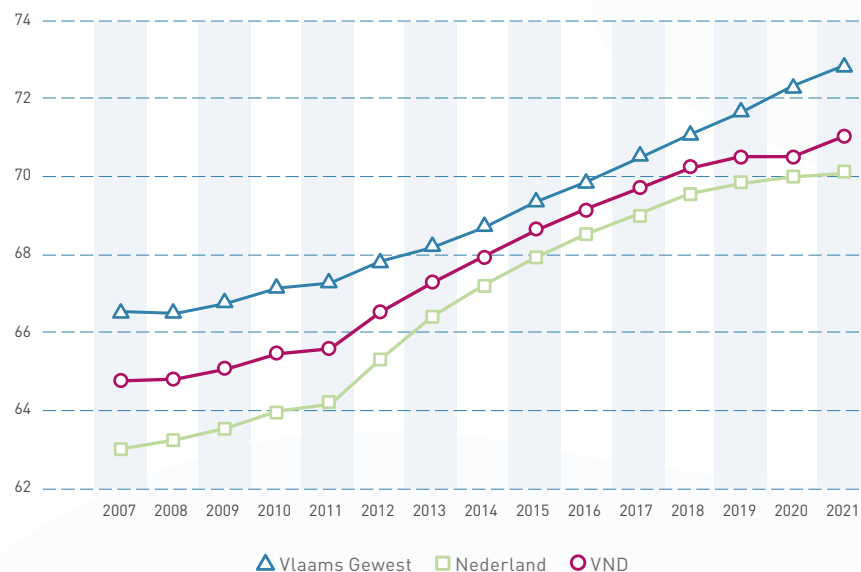

De afhankelijkheidsratio geeft de verhouding weer tussen de bevolking buiten arbeidsleeftijd (0-19 jaar en 65 jaar en ouder) ten opzichte van de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar). Deze verhouding is relevant omdat ze een idee geeft van de impact van de demografische ontwikkeling op de balans tussen zij die ons sociaal model financieel kunnen stutten en zij die er in eerste instantie afhankelijk van zijn. De afhankelijkheidsratio in de VND (71%) is, net als in Nederland en Vlaanderen, in 2021 op een historisch hoog niveau. Dit is een gevolg van de toenemende vergrijzing en impliceert dat de basis voor ons sociaal stelsel steeds meer onder druk komt. De afhankelijkheidsratio in de VND blijft overigens wel iets onder de ratio in Vlaanderen (73%).

Het aandeel van de bevolking met een hoog opleidingsniveau (ISCED5 of hoger) is in de VND 43 procent in 2021. Daarmee rapporteert de VND eenzelfde cijfer als Nederland en een historisch hoogtepunt, zij het iets onder het niveau van Vlaanderen (45%). In de jaren 2019 en 2020 sloten het aandeel hoger opgeleiden in de drie regio's overigens tijdelijk dicht tegen elkaar aan, voornamelijk door een stagnatie van het aandeel in Vlaanderen tussen 2017 en 2019, maar in de meest recente cijfers is Vlaanderen terug geëvolueerd naar een niveau boven dat van Nederland en de VND. Het herstelde daarmee een positie die het ook tussen 2007 en 2019 altijd innam. De gestage toename van het opleidingsniveau van de bevolking is uiteraard goed nieuws en vormt een belangrijke voorwaarde voor de bestendiging en ontwikkeling van de kenniseconomie.

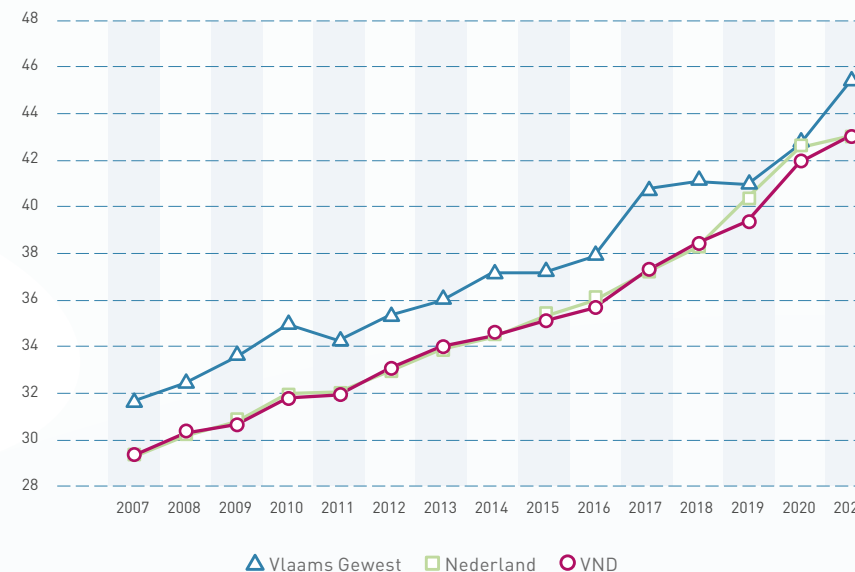
AFHANKELIJKHEIDSRATIO (2007=100)

[bevolking <20 en >65 jaar / bevolking 20-65 jaar]

AANDEEL BEVOLKING MET EEN HOOG OPLEIDINGSNIVEAU (in %)

[25-64 jaar]

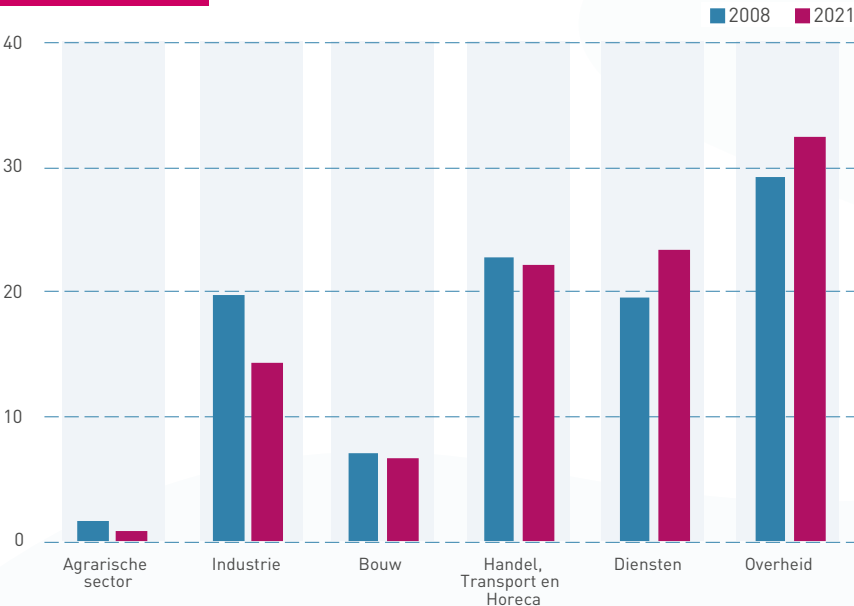
THEMA: WERKGELEGENHEID NAAR SECTOREN

In de periode 2008-2021 is het karakter van de werkgelegenheid in de VND gewijzigd. Het belang van de handel, transport en horeca, van de dienstensector en van de overheid is toegenomen, ten koste van het belang van de industrie, van de bouwsector en van de landbouw. Deze evolutie ligt min of meer in lijn met de ontwikkelingen in Vlaanderen en Nederland. De voornaamste uitzonderingen zijn dat in Vlaanderen de afname van het aandeel werkenden in de bouw in vergelijking met de VND en Nederland quasi nihil is, en dat de relatieve groei van de handel, transport en horeca in de VND en Nederland contrasteert met een kleine daling van het belang van deze sector in Vlaanderen.

De evoluties in de werkgelegenheid per sector zijn echter meer uitgesproken dan de verschuivingen in de verhoudingen tussen sectoren suggereren. De werkgelegenheid in de industrie in de VND nam tussen 2008 en 2021 bijvoorbeeld met 16 procent af, terwijl de handel, de diensten en de overheid met respectievelijk 14 procent, 23 procent en 18 procent groeiden.

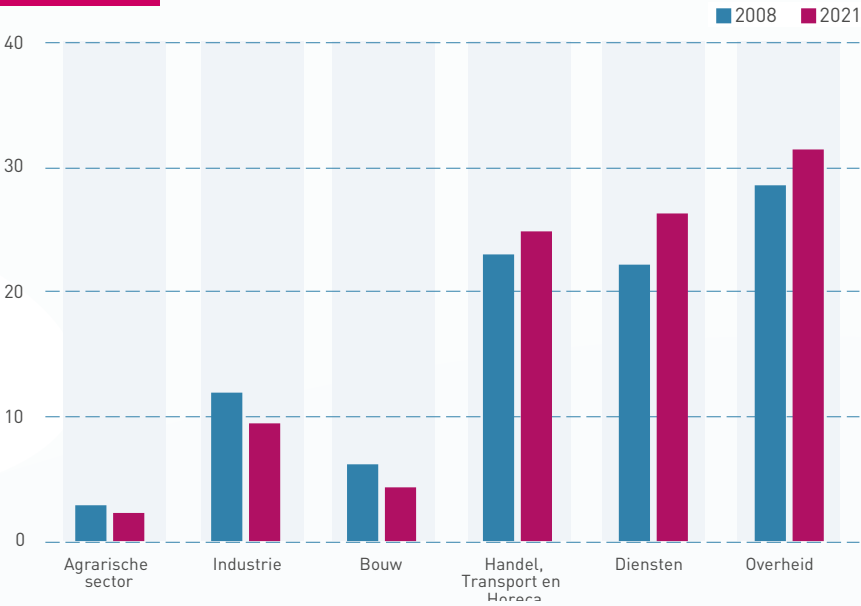
WERKGELEGENHEID NAAR SECTOREN (in %)

VLAAMS GEWEST

WERKGELEGENHEID NAAR SECTOREN (in %)

NEDERLAND

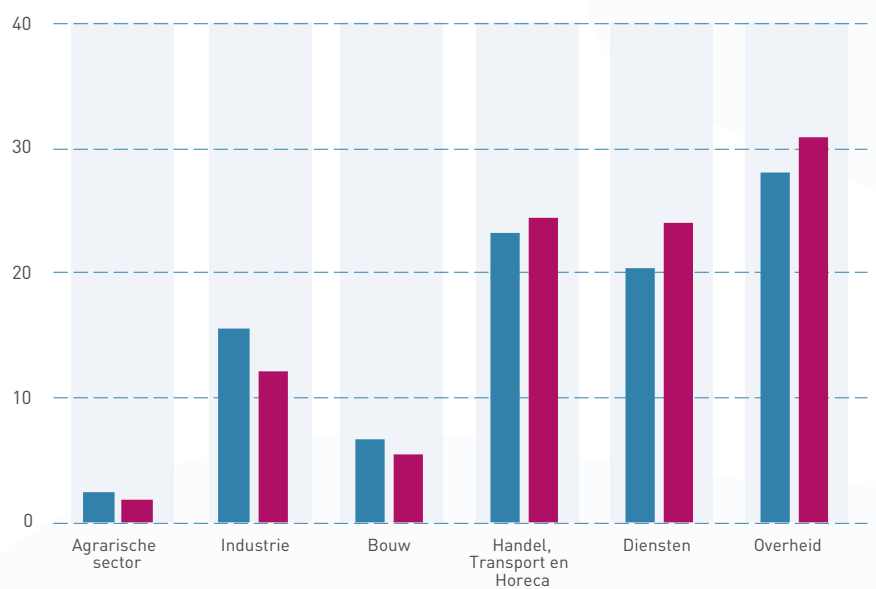

Op het niveau van de evolutie van de werkgelegenheid per sector komen ook de verschillen tussen de VND en respectievelijk Vlaanderen en Nederland beter naar voren. De neerwaartse evolutie van de werkgelegenheid in de industrie is bijvoorbeeld nog steeds minder frappant in de VND (-16%) dan in Vlaanderen, waar 27 procent van de werkgelegenheid tussen 2008 en 2021 verdween. Ook de teloorgang van het aantal werkenden in de agrarische sector is in Vlaanderen veel spectaculairder (-67%) dan in de VND of Nederland die elk een afname met iets meer dan 20% laten optekenen.

WERKGELEGENHEID IN SECTOREN (in %)

VND

THEMA: INNOVATIE

Innovatie is van levensbelang voor een goed functionerende economie. In de eerste plaats kan ze bijdragen tot de versterking van de internationale concurrentiepositie. Daarnaast kan ze ook bijdragen tot het dempen van de effecten van een vergrijzende bevolkingssamenstelling, als ze de kosten van de afhankelijkheidsratio beter te dragen maakt.

De innovativiteit van een economie laat zich moeilijk kwantificeren, maar de kennisintensiviteit van de werkgelegenheid, alsmede de hoogtechnologische werkgelegenheid bieden niettemin een interessante benadering.

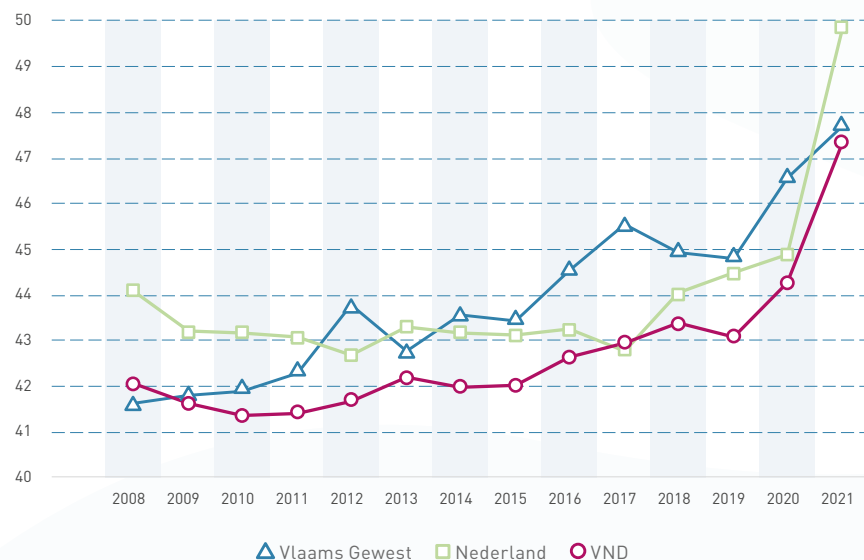
Het aandeel kennisintensieve werkgelegenheid is het aandeel hogeropgeleide werknemers binnen een bepaalde sector. Een sector is kennisintensief wanneer een derde van de werkgelegenheid hogeropgeleide werknemers omvat¹. Vanaf 2011 zien we dat het aandeel van dergelijke kennisintensieve sectoren in de totale werkgelegenheid in de VND gestaag groeide, met uitzondering van een kleine dip in 2019, die overigens gevolgd werd door een versnelde groei vanaf 2020.

Doorheen de jaren is de kennisintensiviteit van de werkgelegenheid in de VND overigens bijna steeds lager dan in Nederland en Vlaanderen. Verder valt het op dat Vlaanderen en Nederland elkaar afwisselen als koploper qua kennisintensiviteit van de werkgelegenheid. In 2019 lieten ze bijvoorbeeld ongeveer eenzelfde aandeel optekenen waarna Vlaanderen een voorsprong

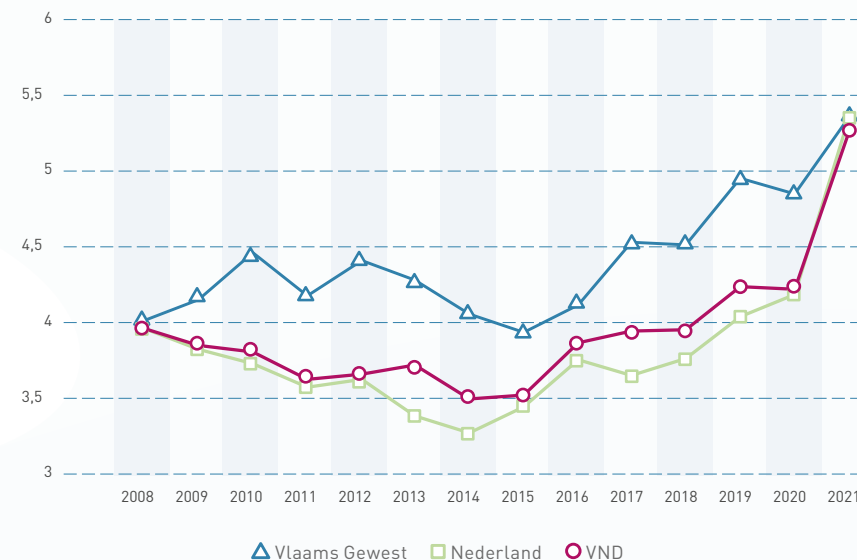
uitbouwde op Nederland in 2020 en in 2021 opnieuw de koppositie aan Nederland moest laten.

De werkgelegenheid in de sector 'high technology and services' of de hoogtechnologische werkgelegenheid vertegenwoordigt in 2021 iets meer dan 5 procent van de totale werkgelegenheid in de VND. Daarmee is deze soort werkgelegenheid in de VND ongeveer even sterk vertegenwoordigd als in het Vlaams Gewest en in Nederland. Hoewel de verschillen tussen de regio's ook de voorbije jaren beperkt bleven tot minder dan 1 procentpunt, was het aandeel hoogtechnologische werkgelegenheid in Vlaanderen vanaf 2009 structureel hoger dan dat in Nederland of de VND. Dat ze in 2021 hetzelfde aandeel hoogtechnologische tewerkstelling lieten optekenen, is te wijten aan een forse inhaalbeweging van Nederland en de VND tussen 2020 en 2021.

AANDEEL KENNISINTENSIEVE WERKGELEGENHEID

AANDEEL HOOGTECHNOLOGISCHE WERKGELEGENHEID

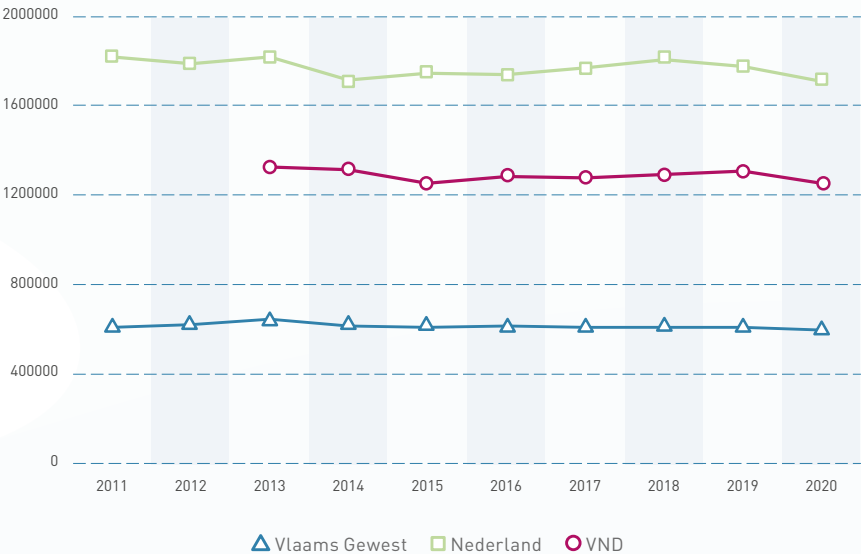
THEMA: ENERGIE EN MILIEU

Ondanks de economische groei, bleef het energieverbruik de jongste jaren ongeveer op hetzelfde niveau in zowel het Vlaams Gewest, in Nederland als in de VND. De lichte daling die zich doorheen de jaren niettemin aftekende, vond met name plaats tussen 2013 en 2015 en recenter tussen 2019 en 2020 (gelinkt aan de corona-crisis).

De relatieve stabiliteit in het energieverbruik maskeert overigens een energietransitie die tegelijkertijd plaatsvindt. Hoewel cijfers voor de VND niet beschikbaar zijn, bieden de cijfers van respectievelijk het Vlaams Gewest en Nederland wel een idee van de grootte-orde van het groeiend belang van energie uit hernieuwbare energiebronnen. In Vlaanderen beliep de lokale productie van hernieuwbare elektriciteit in 2020 meer dan 7 miljoen MWh. Dat is meer dan 2,5 keer de hoeveelheid hernieuwbare elektriciteit die in 2011 geproduceerd werd. In Nederland is de evolutie zelfs nog spectaculairder. Daar groeide de bruto elektriciteitsproductie met meer dan een factor 3 tussen 2011 en 2020 naar ruim 40 miljoen MWh.

ENERGIEVERBRUIK IN TERRAJOULE

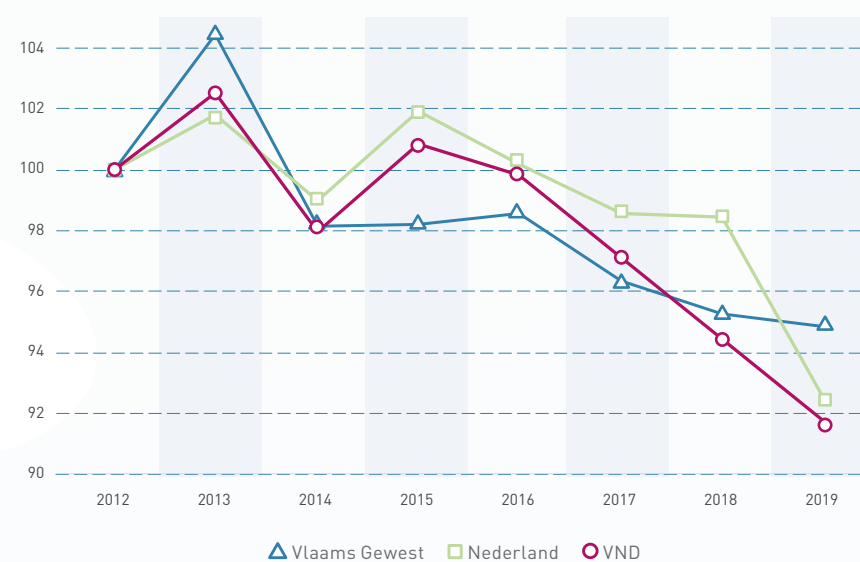

Daarnaast zijn ook de cijfers over de CO₂-emissies illustratief voor de ontwikkelingen richting een meer klimaatneutrale economie. Tussen 2012 en 2016 schommelden deze emissies nog (mede door verschuivingen in meetmethodes), maar sindsdien is een steile, ononderbroken daling ingezet. De CO₂-emissies in de VND waren in 2019 met iets meer dan 8 procent gedaald ten aanzien van het niveau in 2012. De VND overtrof daarmee nipt de daling die Nederland sinds 2012 realiseerde en deed het zelfs 3 procentpunt beter dan Vlaanderen.

CO₂-EMISSIONS (IN TON)

(2012=100)

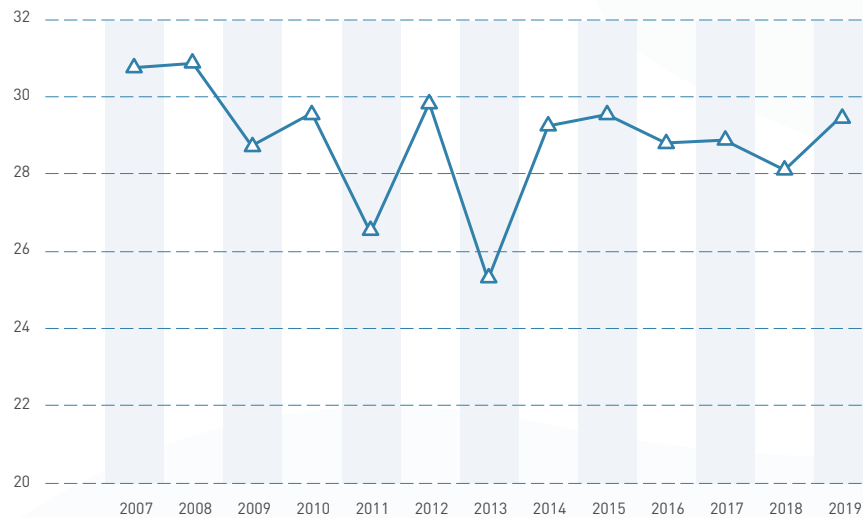

THEMA: TRANSPORT EN MOBILITEIT

In de VND wordt via de pijpleiding Rotterdam-Antwerpen elk jaar bijna 30 miljoen ton ruwe aardolie getransporteerd. Voor de VND is de pijpleiding een belangrijk knooppunt in het European Pipeline Network.

**VERVOER AARDOLIEPIJPLEIDING ROTTERDAM - ANTWERPEN
(IN MILJOEN TON)**

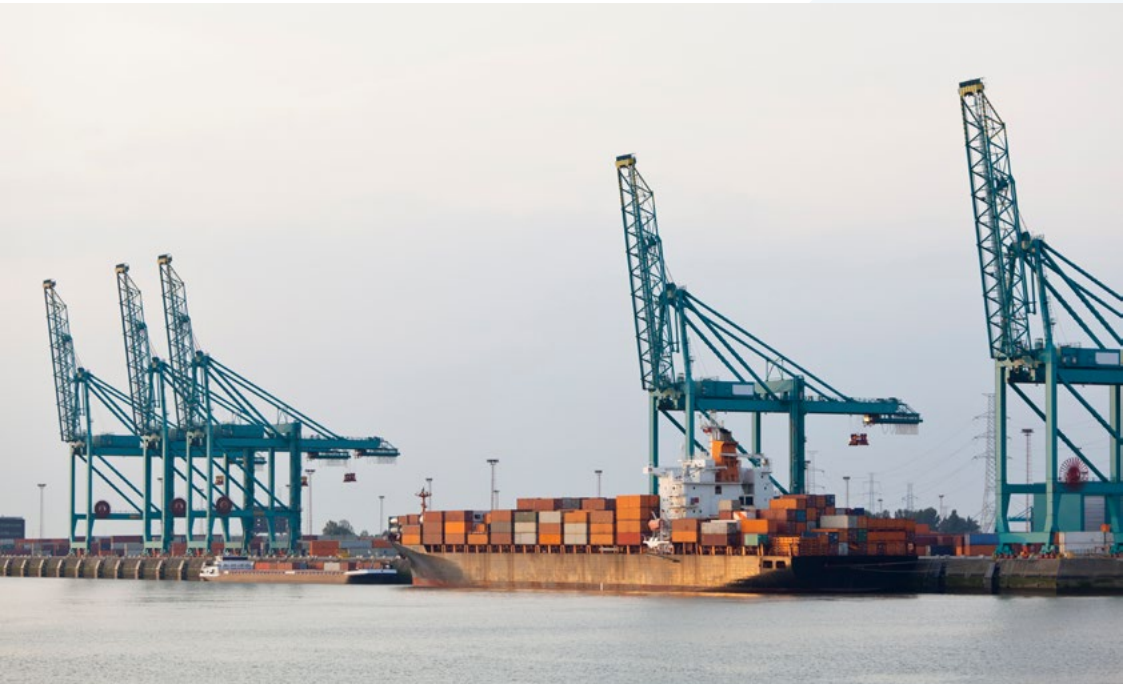

THEMA: HAVENS

De twee grootste havens van Europa, de haven van Rotterdam en Antwerpen-Brugge, zijn beide gelegen in de VND. Daarnaast telt de VND met North Sea Port ook nog een derde belangrijke haven. De VND kan dus met recht een 'poort tot Europa' en de wereld worden genoemd.

Het belang van de regio als aan- en uitvoerkanaal van Europa blijkt uit de overslagvolumes die verzet worden in de regio. Deze zijn hoger dan de volumes die in Nederland als geheel overgeslagen worden en meer dan het dubbele van het volume dat in Vlaanderen wordt overgeslagen.

Tussen 2009 en 2019 zijn de overslagvolumes overigens in elk van de regio's gestaag toegenomen. 2020 markeerde daarentegen een terugval als gevolg van de coronacrisis. Deze terugval was overigens groter in Nederland (-9%) dan in Vlaanderen (-3,5%). Gezien het aandeel van Nederland in de VND-overslagvolumes belangrijker is dan dat van Vlaanderen, leunt de terugval in de VND dichter aan bij de evolutie in Nederland dan bij de evolutie in Vlaanderen. Uit nieuwere cijfers zal moeten blijken hoe de sector zich herstelde van deze crisis en welke impact de oorlog in Oekraïne zal hebben.

OVERSLAG PER REGIO (IN DUIZEND TON)

